לזיין למען הבתולין

פעם ראיתי צעיר אמריקאי שלבש חולצת־טי, ועליה הכתובת: „להילחם למען השלום זה כמו לזיין למען הבתולין."

זה גם כמו לפעול למען השלום על־ידי הטפה לגזענות.

זוכרים את הסרט של יוזף גבלס, היהודי הנצחי? היהודים מופיעים בו ברמות עכברושים, היורדים מן האוניה והפושטים בכל הארצות. המסר התת־הכרתי: היהודי הוא עכברוש, היהודי מדביק את העולם בדבר, את היהודים צריכים להשמיד כמו שרצים.

כמה מתשדירי־הבחירות של המערך נוקטים שיטה דומה. רואים בהם המוני ערבים, תמיד בצורה קודרת ומאיימת. הם רוחשים־בוחשים במחנות אינסופיים. אור־טו הם הולכים להציף את המדינה כולה.

כל זה למען מטרה נכונה: לשכנע את הציבור שכדאי לוותר על עזה ושטחים כבושים אחרים.

גבלס

גבלס הנ"ל רשם פעם ביומנו, ערב בחירות: „עלינו שוב לפנות אל היצרים השפלים ביותר של ההמון." נדמה כאילו מישהו ב־מערך קרא את הפסוק הזה.

השאלה היא: האם מותר ל־השתמש באמצעים כאלה כדי ל־השיג מטרה כזאת?

אפשר לאמר: העיקר שזה יעיל. העם הזה הוא גזעני. הוא שונא ערבים. אם אפשר לנצל שינאה זו כדי לעלות על דרך־ה־שלום — הרי זה טוב. הרי אם ה־מערך לא יגיע לשילטון, השלום אבוד. אם אפשר להעלותו לשיל־טון בעזרת אמצעים גזעניים, ואז יעשה שלום — מה רע בזה?

מה רע בזה? רע בזה שבינתיים מעודדים את „היצרים השפלים ביותר של ההמון," ומגבירים את הגזענות. תשדירים אלה מסוכנים אף מן הדיבורים על „גושים מסוממים בבקבוק", מבית־מידרשו של רפול, ועל „חיות דו־רגליות", מבית־מידרשו של האיש מרחוב־צמח, כי מופעלות כאן שיטות של שטיפת־מוח המשפיעות במישרין על תת־ההכרה, על־ידי הקרנות דמויות חשוכות וזוויות־צילום מחוכמות.

יש במדינה קרוב ל־800 אלף אזרחים ערביים. הטיפוסים המסוכנים המתוארים בתשדירים אלה הם בני־מישפחותיהם, שכניהם לשעבר, בני־עמם. האם התשדירים האלה יעזרו להם להשתחרר מן ההרגשה שהם אזרחים נחותים, שאין להם חלק ונחלה בישראל?

קשה מאוד לעשות שלום בלי כמיהה לשלום, בלי כבוד לצד השני. לפני שניגש שארל דה־גול לעשות שלום עם הטרוריסטים של הפל"ן באלג'יריה, הוא דיבר על „שלום בין אמיצי־הלב" והעניק לאוייב כבוד. השלום עם מצריים לא היה קם אלמלא התאהב עם־ישראל באנוור אל־סאדאת, אילו האמין שמיליוני המצרים שם שרצים.

אילו רצה גנדי לחסוך כסף, יכול היה פשוט לקחת את התשדירים האלה של המערך, להקרין אותם כמו שהם ולהוסיף רק פסוק אחד: „הצביעו בעד גנדי, שיסלק את השרצים האלה מאדמת המולדת."

הליכוד? נהדר!

מניין לוקחות המיפלגות את האנשים האלה ברחוב, האומרים בדיוק מה שמתאים להן? האם הן שולחות את הפעילים שלהן לרחוב, שיתחזו כעוברים־ושבים תמימים?

לא, אמר לי איש־הסברה אחד, זה לא היה הולך. רק שחקן מיקצועי מעולה יכול היה להצליח בראיון מבויים.

מה עושים? הולכים ברחוב, מצלמים עשרות אנשים, ובוחרים מתוכם את השלושה־ארבעה האומרים את הדברים הנכונים (הליכוד נהדר, המערך פנטסטי, אין כמו ר"ץ או התחייה).

וזה נתן לי רעיון: די בחברת־סרטים אחת שתצלם בכל שבוע 20־30 עוברים־ושבים. היא תמכור למערך את הראיונות התומכים במערך, לליכוד את הראיונות המפליגים בשבח הליכוד, וכו'.

למה לא לייעל ולחסוך כסף?

מי בחר בהיטלר?

השבוע הרגזתי כמה גרמנים קשישים.

הוזמנתי להשתתף בתוכנית־טלוויזיה על משולש־היחסים גרמניה־ישראל־פלסטינים. זה היה שידור חי שצולם בברלין, וש־הועבר בוזמנית בתחנות אחרות בכל רחבי גרמניה. כמה מיליונים צפו בו.

בין השאר דובר על הדמוקרטיה והכרעת הרוב. הערתי שב־דמוקרטיה חייב המיעוט לקבל את הכרעת הרוב, אך אין פירוש הדבר שהרוב צודק. הרי בגרמניה הצביע הרוב בעד אדולף היטלר בבחירות דמוקרטיות.

המנחה, גרמניה־יהודיה, תיקנה אותי ואמרה שהרוב לא הצביע בעד היטלר. מייד התחילו גם כל מכשירי־הטלפון בתחנה לצלצל, וצופים זועמים ביקשו להזכיר כי היטלר לא זכה מעולם ברוב־קולות בבחירות דמוקרטיות.

זה נכון, אך זה גם לא־נכון. בבחירות החופשיות האחרונות, שנערכו ב־5 במארס 1933 (הייתי אז ילד בן 9 בגרמניה) אמנם זכה היטלר רק ב־44% של הקולות. אולם באותה שעה כבר עמד היטלר בראש ממשלת־מיעוט, יחד עם בעלת־בריתו, המיפלגה הלאומית הגרמנית, מיפלגת־ימין קיצונית. זו זכתה ב־8% של הקולות. כלומר, הקואליציה אשר היטלר עמד בראשה כבר לפני הבחירות זכתה ביחד ב־52% של הקולות (17,277,180 קולות לנאצים, 3,136,760 ללאומיים).

האם אפשר לאמר כי פירוש הדבר רוב־קולות להיטלר? זה עניין של פירוש.

אורי אבנרי
יומן אישי

(שמונה חודשים לפני כן, ביולי 1932, כאשר היטלר היה עדיין רחוק מן השילטון, הוא זכה ב־37% של הקולות.)

תגובת הקהל היתה חלק מן השידור, שאורגן במתכונת מעניינת. מסביב לשולחן ישבו שיבעה מתווכחים והמנחה. ביניהם התנהל ויכוח ער, כשזה נכנס לדיברי זה (באדיבות), והוויכוח קולח באופן חופשי.

על בימה מוגבהת, לאורך הקירות, ישבו ליד שולחנות עגולים כמה עשרות אנשים ונשים, שביקשו מראש להיות מוזמנים, ביניהם נציגים של גופים שונים הנוגעים לנושא. לאחרים מהם ניתנה מדי פעם זכות־הדיבור.

חוץ מזה טילפנו צופים מן החוץ, ודיבריהם הוכנסו מדי פעם לשידור באמצעות פתקים, שנקראו בפי המנחה.

לשידור נקבעה התחלה, אך לא נקבע סוף. הוא התחיל ברבע ל־10 בערב, ונאמר שיימשך כל עוד הוא מעניין. הוא הסתיים ברבע אחרי חצות — שידור רצוף של שעתיים וחצי.

אחת המשתתפות היתה ביאטה קלארספלד, המוצגת תמיד כ„ציידת הנאצים". היא הישוותה את ילדי־האינתיפאדה לנערי ההיטלר־יוגנד, שנשלחו על־ידי היטלר לחזית בשלב האחרון של מילחמת־העולם. לא התאפקתי ואמרתי שזוהי השוואה מטומטמת. מדוע מרגיזה אותי דווקא ביאטה זו?

אז ככה:

היכרתי אותה לפני 20 שנה בפאריס. הוזמנתי להרצות באגודה למילחמה בגזענות, ובתום ההרצאה ניגשה אלי צעירה, נאה מאוד, ושאלה אותי בגרמנית אם היא יכולה לראיין אותי למען עיתון של השמאל הקיצוני בגרמניה. היא הציגה את עצמה כגרמניה נוצריה, הנשואה ליהודי צרפתי.

נפגשנו בחדרי במלון. ישבנו בשני הצדדים של מיטה — הרהיט היחידי בחדר — כשביניינו מונח מקלט גדול. דיברנו במשך יותר משעתיים. כל דבריה היו התקפה פרועה על ישראל, כמדינה ימנית, פאשיסטית, תוקפנית. כדוגמה הביאה את שגריר ישראל בגרמניה (דאז), אשר בן־נתן, המתחנף לאנשי הימין בגרמניה, והתוקף את אנשי־השמאל.

אמרתי לה, בבריחות הדעת, כי אשר בן־נתן נקרא אצלנו „ארתור היפה", ולאוו דווקא „ארתור החכם".

בסוף פירסמה ביאטה מכל הראיון הענקי הזה רק את הפסוק האחד הזה: שח"כ אורי אבנרי מישראל אמר על השגריר הישראלי בבון שהוא טיפש.

זה גרם לוויכוח זועם בכנסת. שר־החוץ, אבא אבן, תקף אותי, והעניין כולו היה בלתי־נעים. אך לא התרגשתי במיוחד. כאשר מעניקים ראיונות לעיתונאים, צריכים לקחת בחשבון דברים כאלה.

אולם כעבור כמה שנים צצה ביאטה הנ"ל בישראל, בחברה המוזרה ביותר. הגברת, שהיתה אך אתמול דוברת של השמאל האנטי־ישראלי הקיצוני, הפכה לפתע בת־התפנוקים של הימין הקיצוני בישראל. שמואל תמיר, בשלב היותר־קיצוני שלו, פרש עליה את חסותו. כך גם אנשי־חרות.

ביאטה עשתה חיל. היא זכתה בפירסום עולמי ברדיפותיה הנועזות אחרי יוזף מנגלה המת. (נדמה לי שהיא כועסת עליו עד היום על שהעז למות בלי עזרתה!) עכשיו היא מנהלת תעמולה עולמית נגד הפלסטינים, ברוח הימין הקיצוני בישראל. התפתחות מעניינת.

אך התקרית בין ביאטה וביני היתה מישנית בשידור. בסך הכל

קלארספלד עם שרון

היה זה ויכוח ממצה מאוד, תרבותי מאוד, והוא הסביר את הדברים, עד כמה שזה ניתן במדיום זה.

למחרת היום עשיתי סיור בכמה מן המקומות היותר צפופים בברלין, ואחר־כך עברתי בשני נמלי־תעופה גרמניים מלאי־אדם, בדרכי הביתה. אף שמיליוני גרמנים ראו אותי בערב שלפני כן, לא שלח בי איש מבט ישיר, וכמובן שלא ניגש אלי.

בישראל זה קורה תמיד. אחרי כל הופעה בטלוויזיה, ולוא הקצרה ביותר, תוקעים בי עיניים במקומות ציבוריים, מצביעים באצבע, זרים מחייכים אלי, ואף ניגשים אלי ומחווים דיעה על ההופעה. בגרמניה זה לא יתכן. רק פעם־פעמיים, כשפניתי הצידה, תפסתי זוג מתלחש תוך כדי שליחת מבט חטוף בי.

מה נעים יותר? איני יודע. זה די נעים כשאיש אינו מטריד אותך. אבל זה גם די נעים כשזרים ניגשים אליך ברחוב ואומרים: „כל הכבוד, היית בסדר." (ולפעמים: „יפה שמך, יא מאניאק!")

הקרב על מגידו

בכל פעם כשאני עובר בוואדי־עארה בוערת בי חמתי להשחית.

הכביש המוביל מחדרה למגידו הוא אחד מצירי־התנועה החשובים ביותר בארץ. הוא היה כזה מקדמת דנא, כשהיה חלק מ„דרך־הים" ממצריים לדמשק.

אין זה מיקרה שהקרב הראשון בתולדות האנושות שפרטיו נרשמו והשתמרו היה הקרב על מגידו בשנת 1468 לפני הספירה. הפרעה תחותמיסס ג' ככש את מגידו מידי הכנענים, כדי להבטיח את הדרך הזאת לכוחותיו. כעבור 3386 שנים, ב־19 בספטמבר 1918, ערך שם הגנרל הבריטי סר אדמונד אלנבי את קרב־ההכרעה, שהביא לכיבוש הארץ כולה מידי התורכים. אם להאמין לברית החדשה (ספר ההתגלות, 16) הרי ב„הר־מגידון" (ארמגדון בלעז) ישפכו המלאכים את שבע קערות הזעם של אלוהים ביום־הדין.

במילחמת־הלבנון עבר חלק גדול מן התחבורה בנתיב זה. שיירות ארוכות של רכבים נעו בו יומם ולילה ממרכז הארץ לעבר מטולה וארץ־הארזים.

אך זהו אחד הכבישים המוזנחים ביותר בארץ. יש בו רק שני מסלולים, והוא גדוש סיבובים ועיקולים. די במשאית כבדה אחת כדי להכריח עשרות מכוניות להתקדם במשך חצי שעה בקצב של חילזון. מי שפוקעת סבלנותו ומנסה לעבור, שם את נפשו בכפו ומסכן את הזולת.

בגדה המערבית יש כבישים חדשים נהדרים, רבי־מסלולים, פאר הנדסת־הכבישים, לנוחיותם של קומץ מתנחלים. ואילו כביש עמוס זה נשאר כפי שהיה בימי הבריטים, ואולי בימי התורכים. (אם לא בימי הכנענים.)

מדוע? הרי מוכרח להיות איזשהו הגיון בשיעגון הזה.

לא מצאתי אלא הסבר משכנע אחד: הכביש הזה עובר בשטח ערבי. משני צידיו שוכנים כפרים ערביים.

אמנם, רוב הנוסעים בו הם יהודים, אמנם, הוא משמש צורך אסטראטגי חיוני של המדינה. אבל מכיוון שהוא שוכן באיזור ערבי, לא עלה על דעת שרי־התחבורה, בני כל המיפלגות, להרחיבו. אחרי ככלות הכל, זוהי מדינה יהודית, לא?

החיים הם חגיגה

בברלין ראיתי אדם מאושר. יש כזה.

הוא ישראלי, ושמו שימעון עדן. בברלין קוראים לו גם רולף.

אני רואה אותו פעם בכל כמה שנים, כשאני מזדמן לברלין, או כשהוא מזדמן לתל־אביב. מאז שאני מכיר אותו — איזה 30 שנה — הוא לא השתנה.

חוסר־השינוי הזה הוא תמצית חייו.

לכל אדם יש מטרה בחיים, מודעת או בלתי־מודעת. פלוני רוצה להיות עשיר, אלמוני רוצה להיות מפורסם. זה רוצה בסיל־טון, זה רוצה להיות נאהב. שימעון עדן רוצה להיות צעיר.

עדן

והוא מצליח בזה. לפי החשבון שלי, הוא מתקרב לגיל 60. אך כשרואים אותו במועדון־לילה ב־ברלין, תמיר ובלונדי, לבוש ב־מיקסטורן לבן ובכתונת אופנתית־פלוס, אפשר לחשוב שהוא בן 35. הוא גם מתנהג כך.

הוא מוקף תמיד בצעירות יפהפיות (ברלין מלאה בכאלה). הוא תושב־קבע בכל מועדוני־ה־לילה. נדמה שהכל מכירים אותו.

בשנות ה־50, אחרי שעבר מחיפה לברלין, התפרסם כ„נער־השעשועים של ברלין המערבית". הוא הקים שני מועדונים משלו, עדן ועדן החדש. שניהם עדיין קיימים, עדיין משגשגים. אחד הוא מועדון־לילה קלאסי, שבו שותים, אוכלים ומסתכלים בהצגה (מין מתון, בלי פורנוגראפיה). תיירים אמריקאיים קשישים, בלוויית רעיותיהם כסופות־השיער, מביטים בצעייתנות בחתיכות היפהפיות על הבימה הקטנה, בכמעט־סטריפ־טיז. השני הוא דיסקוטק סוער, שבו מצטופפים מאות זוגות, כולם צעירים.

בגרמניה עדן הוא גרמני. בישראל הוא ישראלי. יש לו כאן מישפחה. לא מכבר חגג כאן בר־מיצווה של נכד. לאן הוא שייך בעיני עצמו? לכל העולם. אין הוא מאמין במולדת. אין הוא מאמין בשורשים. העולם מתאחד, הגבולות באירופה נעלמים. הוא מרגיש בבית בפאריס, בברלין, בניו־יורק ובתל־אביב.

הוא אופטימיסט. אין מילחמה. השלום הולך ומתבסס בעולם. העסקים פורחים. בגרמניה ובאירופה יש כסף לכולם. יש המוני חתיכות נהדרות. המתירנות חוגגת. יש מרצדס לכן.

מעולם לא היה המצב יותר טוב. והוא יהיה עוד יותר טוב. בשביל שימעון עדן, צעיר ניצחי, החיים הם חגיגה.